

Datum vergadering : 28 november 2024

Agendapunt : P 3.

Zaaknummer : 2024-049545

Programma : Samenleving

Portefeuillehouder : J. de Robles

Commissie : Leven

Onderwerp : Uitvoering Spreidingswet Uithoorn

Bijlage

-

Korte inhoud

De wet 'gemeentelijke taak mogelijk maken asielopvangvoorzieningen' (Spreidingswet) is vanaf 1 februari 2024 van kracht. De Spreidingswet regelt dat de opvang van asielzoekers over heel Nederland verspreid wordt. Gemeenten hebben daarmee een wettelijke taak gekregen in het opvangen van asielzoekers. Aan de Landelijke Regietafel is een verdeelsleutel afgesproken voor de verdeling van de benodigde opvang over de provincies. Aan de Provinciale Regietafel wordt vervolgens overeengekomen hoe de verdeling over de gemeenten plaatsvindt en welke opgaves de gemeenten realiseren.

Daarnaast is er ook nog steeds sprake van een opvangcrisis met een tekort aan opvangplekken voor asielzoekers in ons land, waarbij er een acuut tekort aan opvangplekken is en de komende tijd de nood onverminderd hoog blijft. De plannen uit het hoofdlijnenakkoord brengen daar voorlopig (nog) geen verandering in. De Commissaris van de Koning heeft middels zijn brief van 17 mei 2024 aan de leden van de provinciale regie tafel asiel en migratie onderstreept dat daarom de inspanningen om opvangplekken te realiseren onverkort dienen te worden voortgezet. Het college is dan ook verder gegaan op de ingeslagen weg om de opdracht van de raad uit voeren met het lopende locatieonderzoek

In Uithoorn is – op basis van het raadsbesluit van eind juni 2023 - onderzoek uitgevoerd naar de mogelijkheden tot het realiseren van deze opgave in de gemeente. Een uitgebreid locatieonderzoek heeft één mogelijke locatie opgeleverd. Het COA heeft ons laten weten dat met de eigenaar van die locatie overeenstemming is bereikt. Dat betekent dat we nu als gemeente worden gevraagd of we hiermee instemmen. Aan de gemeenteraad wordt, alle opties afwegende, voorgesteld om akkoord te gaan het voorbereiden van de opvang van maximaal 250 asielzoekers waarvan maximaal 60 alleenstaande minderjarige vluchtelingen (amv) aan de Wiegerbruinlaan 8 in Uithoorn voor een periode van 15 jaar. Indien de raad hiermee akkoord gaat, dan zullen de benodigde voorbereidingen plaatsvinden om deze locatie geschikt te maken voor de opvang en zal de opvanglocatie naar verwachting medio 2026 in gebruik genomen kunnen worden.

Aan de Raad.

Overwegingen

De afgelopen jaren is er voor de opvang van vluchtelingen steeds vanuit een crisissituatie gewerkt. Het Rijk wil daarom toewerken naar een stabiele opvang die beter en flexibel kan inspelen op de instroom van asielzoekers. Hoewel het landelijke coalitieakkoord spreekt van een intentie om de Spreidingswet in te trekken, is deze wet nog wel van kracht. De bijbehorende taakstelling vraagt van de gemeente Uithoorn om een opvanglocatie voor asielzoekers te faciliteren. De opgave op grond van de Spreidingswet bedraagt voor de gemeente Uithoorn, op dit moment, 190 opvangplekken, waarvan 16 voor alleenstaande minderjarige vluchtelingen (amv).

1.1. *Er is een deadline voor het provinciale plan*

De Spreidingswet geeft de provincie een wettelijke taakstelling en het aandeel per gemeente in deze taakstelling. De Spreidingswet geeft ook het proces weer hoe de provincies tot een plan moeten komen ter uitvoering van de taakstelling. De verplichting voor gemeenten is om tijdig locaties aan te dragen voor de provinciale opgave. Jaarlijks wordt op 1 februari de nieuwe provinciale opgave bekend gemaakt en dient de provincie op 1 november het provinciale plan aan de staatssecretaris toe te sturen. De locaties dienen op 30 juni het jaar daarop gerealiseerd te zijn.

Als er om redenen die de gemeente niet in de hand heeft (uit de omgeving komen bezwaren, het COA kan niet op tijd aan haar verplichtingen voldoen) een opvangvoorziening op het laatst tóch niet gerealiseerd kan worden voor 30 juni 2025, blijft de opgave voor die gemeente staan. Deze omstandigheden kunnen worden ingebracht aan de PRT zodat gezamenlijk kan worden gekeken wat er gedaan kan worden ter overbrugging, zoals tijdelijke opvang of een uitruil tussen gemeenten. Als een gemeente niet aan haar taakstelling voldoet, bestaat het risico van een aanwijzing door het Rijk.

1.2. *Er is één geschikte locatie gevonden*

Alle mogelijk geschikte locaties zijn gelegd langs een aantal locatie-eisen vanuit het COA en wensen vanuit de gemeente. Uit deze analyse volgde voor een aantal locaties dat ze óf niet aan de eisen voldoen óf niet op korte termijn realiseerbaar zijn. Van een aantal locaties kwam naar voren dat ze aan de eisen voldoen en op korte termijn realiseerbaar zouden kunnen zijn. Deze locaties zijn op hoofdlijnen getoetst op de ruimtelijke wenselijkheid aan de gemeentelijke intake tafel. Uiteindelijk heeft dit geresulteerd in een aantal mogelijk geschikte locaties. Deze locaties zijn voor bureauonderzoek aan het COA voorgelegd.

De locaties die met een positief resultaat uit het bureauonderzoek van het COA zijn gekomen, zijn vervolgens door het COA bezocht in overleg met de eigenaar. Als gevolg hiervan is een aantal locaties alsnog als niet realiseerbaar gekwalificeerd. Vervolgens is het COA in gesprek gegaan met eigenaren voor de overige locaties. De gemeente heeft gedurende dit proces steeds van beide partijen updates gekregen en het gemeentelijke belang ingebracht ten aanzien van de taakstelling die de gemeente heeft in het kader van de Spreidingswet. Ook heeft het college aan het COA de kaders meegegeven zoals die in het raadsbesluit van 29 juni 2023 zijn geformuleerd, waaronder een locatie voor een minimale periode van 5 jaar met een mogelijkheid voor verlenging tot 10 jaar of langer en te onderzoeken of er voldoende beschikbare, laagdrempelige toegang is tot sociale voorzieningen zoals onderwijs en zorg voor het aantal asielzoekers in de beoogde opvanglocaties. Uiteindelijk is er voor één locatie een voor het COA haalbare businesscase uitgekomen, waarover het COA overeenstemming heeft bereikt met de eigenaar. Dit betreft de locatie Wiegerbruinlaan 8 in Uithoorn.

1.3. *De locatie wordt als wenselijk beoordeeld*

Het bedrijventerrein Uithoorn, waar de Wiegerbruinlaan 8 gelegen is, huisvest veel verschillende bedrijven en voorzieningen die belangrijk zijn voor de gemeente. De Omgevingsvisie Uithoorn 2040 verwoordt de ambitie om de vitaliteit van dit gebied verder te versterken. Er zal worden ingezet op efficiënter ruimtegebruik en herstructurering van de bedrijvigheid. Zo ontstaat ruimte voor woningbouw in het deel van het bedrijventerrein Uithoorn dat globaal gelegen is tussen de Amsterdamseweg en de Amstel, de zogeheten Amstelzone. De Omgevingsvisie stelt dat hier met name kansen liggen voor een combinatie van bedrijvigheid en wonen. De ontwikkeling van de Amstelzone is verbonden met de herstructurering van het bedrijventerrein Uithoorn als zodanig. Binnen de Metropoolregio Amsterdam (MRA) is een trend gaande van concentratie van industrie op grootschaligere locaties, zoals het Noordzeekanaalgebied. Dit levert kansen op voor minder overlast door industrie in Uithoorn, waardoor de leefbaarheid toeneemt en ruimte ontstaat voor dezonering van het gebied. Dat wil zeggen dat hoge milieucategorieën geleidelijk afgeschaald kunnen worden, waardoor ruimte ontstaat voor een lichter type bedrijvigheid dat zich beter verhoudt tot gevoelige functies als wonen of een maatschappelijke functie als opvang. Ondertussen wil de gemeente zorgvuldig omgaan met de belangen van bestaande bedrijvigheid met hoge milieucategorieën op het bedrijventerrein Uithoorn. Ook dat is een ambitie die in de Omgevingsvisie benadrukt wordt, ook met het oog op de rol die de gemeente speelt binnen verschillende regionale samenwerkingsverbanden, zoals de MRA. De inpassing van de onderhavige voorziening binnen de omringende bedrijven met zware milieucategorieën wordt om die reden nauwkeurig getoetst door de Omgevingsdienst.

De locatie is voldoende groot zodat we hiermee voldoen aan de huidige taakstelling en de komende jaren in groei van de taakstelling kunnen voorzien. Dit geeft voor de komende jaren de garantie dat de gemeente aan haar taakstelling kan voldoen.

De locatie is gelegen nabij voorzieningen en de woonomgeving, wat sociaal maatschappelijk wenselijk is. Op de locatie kan de zorg die vanuit het COA wordt georganiseerd worden gerealiseerd. Er zal alleen buiten kantooruren een beroep worden gedaan op de huisartsenzorg van de huisartenpost Amsteland. De locatie biedt voldoende ruimte om dagbesteding te kunnen organiseren. Qua veiligheid voldoet de locatie aan de eisen van het COA. Bij de verdere uitwerking van een plan zal door het COA een beheerplan worden opgesteld waarin onder andere wordt ingegaan op huisregels, gedragsregels, invulling dagbesteding, monitoring en evaluatie. De locatie is beschikbaar voor een langere periode wat voor een stabiele situatie zorgt.

Nadeel van de locatie is dat deze gelegen is op een bedrijventerrein. Omdat het gebruik tijdelijk is wordt het onttrekken van een bedrijvenlocatie aanvaardbaar geacht. Vanwege de ligging op een bedrijventerrein is er aandacht nodig voor de leefkwaliteit op de opvanglocatie. En de voorkeur van de gemeenteraad was om de opvang over meerdere locaties te verspreiden en op deze manier wordt de opvang op één locatie gerealiseerd. Toch wordt voorgesteld om de opvang op één locatie te realiseren. Vanuit beheersoogpunt van het COA is dit wenselijk en ook zijn er uit het locatieonderzoek geen beschikbare geschikte locaties gekomen om samen de taakstelling te kunnen realiseren.

Het tijdelijke gebruik van de locatie voor de opvang van asielzoekers past voor wat betreft het gebruik niet in het omgevingsplan. Een tijdelijke afwijking van het omgevingsplan is dus nodig. Dit betreft een collegebevoegdheid. Hier zal een aanvraag tijdelijke omgevingsvergunning voor worden ingediend. Onder 1.6. wordt deze procedure nader toegelicht.

1.4. Verschillende scenario's zijn uitgewerkt en beoordeeld

Het COA heeft voor deze locatie een aantal scenario's uitgewerkt om tot een haalbare businesscase te komen. Daarbij is de gemeentelijke taakstelling als basis genomen en de minimale omvang voor een locatie voor de opvang van alleenstaande minderjarige vreemdelingen (amv). Met dit gegeven zijn dit de scenario's waar het COA vanuit is gegaan:

- 190 opvangplekken asielzoekers
- 250 opvangplekken asielzoekers
- 190 opvangplekken asielzoekers en 60 opvangplekken amv

Het COA heeft deze scenario's uitgewerkt in een businesscase waarbij kosten, huurprijs, benodigde ruimte voor voorzieningen, aantal opvangplekken en duur van de opvang etc. zijn meegenomen. In vervolg hierop heeft het COA een aantal haalbare scenario's aan de gemeente voorgelegd. Hoewel de gemeente de taakstelling als leidend heeft meegegeven is dat geen haalbare businesscase voor deze locatie voor het COA. De haalbare scenario's hebben we afgewogen tegen de locatie, beschikbaarheid/inpasbaarheid onderwijsvoorziening, de druk op voorzieningen en leefbaarheid. Het gaat om:

1. De opvang van 190 asielzoekers en 60 amv voor een termijn van 15 jaar
2. De opvang van 190 asielzoekers en 60 amv voor een termijn van 20 jaar
3. De opvang van 250 asielzoekers voor een termijn van 15 jaar
4. De opvang van 250 asielzoekers voor een termijn van 20 jaar

Voorzieningen:

Voor de opvang van asielzoekers wordt geen beroep gedaan op de reguliere huisartsenzorg, alleen in spoedgevallen in de avond en het weekend wordt beroep gedaan op huisartenspost Amsteland. Op de locatie wordt vanuit het COA gezorgd voor dagbesteding, waarbij aansluiting gezocht wordt bij bestaande gemeentelijke activiteiten en met vrijwilligers wordt samengewerkt. De dagelijkse begeleiding van de jongeren (15-18 jaar) die opgevangen worden in een amv-opvang wordt door het COA georganiseerd. Mocht er jeugdzorg nodig zijn, dan is dat een verantwoordelijkheid van de gemeente. De gemeente is verantwoordelijk voor het onderwijs, regionaal geregeld in de Internationale Schakelklas (ISK) in Amstelveen. Omdat de druk op de ISK al groot is, is er risico dat de gemeente niet tijdig aan haar verplichting kan

voldoen. Er zou dan voor de jongeren een dagbestedingsprogramma georganiseerd worden. Omdat er op dit moment maar een minimale wachtlijst is voor het ISK wordt dit risico beperkt geacht.

Veiligheid:

De komst van een opvanglocatie kent diverse veiligheidsaspecten. Enerzijds gaat het over de veiligheid op de opvanglocatie zelf: die is de verantwoordelijkheid van het COA, dat hier veel ervaring mee heeft. Bij elke opvanglocatie is 24 uur per dag beveiliging aanwezig. Het personeel is getraind in het opvangen van een diverse doelgroep en het omgaan met mogelijke spanningen die daarbij kunnen ontstaan. Daarbij besteedt het COA aandacht aan onder meer brandveiligheid, zwemveiligheid, huiselijk geweld en kindermishandeling, en mensensmokkel en mensenhandel¹. Ook zijn er huisregels die asielzoekers moeten naleven.

Anderzijds gaat het om de veiligheidsbeleving van inwoners en ondernemers in een gemeente. In veel gemeenten leven voorafgaand aan de komst van een opvanglocatie zorgen over de impact op de veiligheid van de komst van asielzoekers. In Uithoorn was dat bijvoorbeeld het geval in de vorm van zorgen over de veiligheid van de asielzoekers in relatie tot de jeugd in Zijdelwaard, voorafgaand aan het realiseren van de noodopvang voor asielzoekers in het Buurnest. Dit leidde onder sommige bewoners tot weerstand tegen de komst van die noodopvang. In de praktijk hebben we ervaren dat er niet tot nauwelijks incidenten zijn geweest en is er van de eerdere weerstand niets meer gebleken bij de verlenging van de noodopvang in het Buurnest en juist dat omwonenden eerder willen helpen dan dat er weerstand is. De ervaring van het COA is dat dit in veel andere gemeenten ook het geval is geweest.

Tegelijkertijd is vooraf nooit uit te sluiten dat zich incidenten zullen voordoen. Belangrijk daarbij is een intensieve afstemming tussen het COA, gemeente, politie en andere partners in het veiligheidsdomein. Direct omwonenden en belanghebbenden hebben altijd de mogelijkheid om contact op te nemen met de gemeente en/of de opvanglocatie zelf om actuele zaken rond het azc door te spreken. Als er signalen zijn van incidenten en/of meer structurele impact op de veiligheid in Uithoorn, dan zullen die op die manier zo snel mogelijk worden opgepakt en aangepakt. De korte lijnen en vaste contactmomenten tussen de veiligheidspartners en het COA garanderen een snelle signalering en aanpak van problemen.

Wel wordt onderkend dat de beoogde locatie groter is dan het Buurnest en ook de samenstelling van de op te vangen asielzoekers kan verschillen van de groep die in het Buurnest woont. De kans op het plaatsvinden van incidenten is daardoor enigszins groter. Anderzijds is deze locatie niet midden in een woonwijk gelegen, waardoor de kans op overlast van de opvanglocatie kleiner is.

Combineren met andere doelgroepen:

Bekeken is of de locatie mogelijkheden biedt voor de opvang van andere doelgroepen. Daarbij moet rekening gehouden worden met het gegeven dat de opvanglocatie voor het COA afgescheiden dient te zijn in verband met de beveiliging. Gelet op de indeling van het gebouw lijkt het creëren van een aparte opvang voor andere doelgroepen op de locatie niet inpasbaar.

Taakstelling:

Door in te gaan op het verzoek van het COA kan de gemeente aan haar opgave voldoen. Het is gebleken dat het vinden van een geschikte locatie niet gemakkelijk is. Door het realiseren van meer opvangplekken dan de gemeentelijke taakstelling, is de verwachting dat de komende jaren aan de taakstelling voldaan kan worden. De gemeente heeft reeds jaren de intentie om aan haar opgelegde taakstellingen te voldoen. Met deze opvang, waarmee meer dan aan de taakstelling wordt voldaan, kan de gemeente Uithoorn een stevig bod neerleggen op de Provinciale Regietafel. Er moet een plan voor de komende twee jaar worden neergelegd maar op 1 januari zal de definitieve taakstelling weer bekend worden. Voor de komende jaren kan met deze locatie in de taakstelling worden voldaan, ook al zou deze toenemen. Daarmee is in onze ogen sprake van een toekomstbestendig besluit, omdat we hiermee voorkomen dat we bij een eventuele hogere taakstelling opnieuw een intensief proces moeten doorlopen met een ongewisse uitkomst over hoe we die hogere taakstelling dan moeten realiseren.

¹ Onder mensenhandel wordt verstaan: criminele uitbuiting, seksuele uitbuiting of arbeidsuitbuiting.

Daarnaast leert de ervaring, ook in andere gemeenten, dat er beperkt verschil zit tussen 190 en 250 opvangplekken als het bijvoorbeeld gaat om het beroep op voorzieningen, zoals zorg en onderwijs. De zorgvoorzieningen worden door het COA verzorgd en als basis wordt gehanteerd dat 10% van aantal opvangplekken wordt bezet door basisschoolleerlingen. Het gaat dan dus om 19 leerlingen in geval van 190 opvangplekken en 25 leerlingen in geval van 250 opvangplekken.

De gemeente heeft ingevolge de Spreidingswet een taakstelling. De Spreidingswet beoogt een duurzaam opvanglandschap in te richten. Dat in het coalitieakkoord van PVV/VVD/NSC/BBB onder andere is aangegeven dat de coalitie de Spreidingswet wil intrekken doet daar niets aan af. Op dit moment is de Spreidingswet nog van kracht. Het is niet mogelijk om in de toekomst te kijken en er wordt daarom voorgesteld om uit te gaan van de termijn van 15 jaar. Mocht er in de toekomst nog aanleiding zijn om de termijn van 20 jaar te overwegen is daar ruimte voor.

Mogelijke maatschappelijke meerwaarde

Leidend in dit traject is dat de gemeente een wettelijke taak heeft als het gaat om het realiseren van opvangplekken voor asielzoekers en dat de gemeente daarmee een bijdrage kan leveren aan het huidige tekort aan opvangplekken. Tijdens haar presentatie in de commissie Leven op 13 juni 2023 heeft het COA gewezen op de mogelijke maatschappelijke meerwaarde die de komst van een opvanglocatie kan hebben voor een gemeente. De ervaring uit andere gemeenten leert dat het dan kan gaan om het vergroten van lokale directe en indirecte werkgelegenheid (begeleiding, schoonmaak, beveiliging), arbeidspotentieel van asielzoekers die graag aan het werk willen, versterken van sociale cohesie door vrijwilligerswerk, integratie- en participatieactiviteiten en het stimuleren van de lokale economie door extra inkomsten voor met name middenstand.

Conclusie:

Het realiseren van maximaal de gemeentelijke taakstelling op deze locatie maakt een niet haalbare businesscase. Combineren met andere doelgroepen is vanwege de noodzakelijke afscheiding op de locatie niet realiseerbaar. Om als geheel aan de taakstelling te kunnen voldoen is het wenselijk om de opvang geschikt te maken voor maximaal 250 asielzoekers, waarvan maximaal 60 alleenstaande minderjarige vreemdelingen (amv). Dit is meer dan de gemeentelijke taakstelling. Dit geeft meer druk op de gemeentelijke onderwijs en zorgvoorzieningen. Daarom wordt dit aantal als maximum gesteld. In de bestuursovereenkomst zal worden vastgelegd dat, mocht het in de nadere uitwerking van de plannen mogelijk zijn om het gebouw zodanig te splitsen dat de verdeling asielzoekers en amv aangepast kan worden, dat de verdeling dan wordt bijgesteld. Gelet op het voorgaande wordt het volgende voorgesteld: de locatie beschikbaar te stellen voor de opvang van maximaal 250 asielzoekers, waarvan maximaal 60 amv, voor een termijn van 15 jaar.

1.1. De benodigde primair onderwijsvoorziening wordt op een andere locatie gerealiseerd
Op de locatie zouden onderwijsvoorzieningen voor het primair onderwijs (Internationale Taalklas (ITK) gerealiseerd kunnen worden. Op basis van de uitgangspunten van het COA (10%) wordt in eerste instantie rekening gehouden met 25 leerlingen (tot 12 jaar). Voor het welzijn van de kinderen op het AZC is het echter beter om de onderwijsvoorziening buiten de locatie te realiseren. Het scheidt immers de woonomgeving van de leeromgeving. Voor deze leerlingen staat het AZC voor wonen, en school voor leren. Dit onderscheid helpt kinderen bij het loslaten van dagelijkse beslommingen in het AZC en is beter voor hun ontwikkeling. Dit is ook van meerwaarde voor de ouders. Door de wetenschap dat de kinderen op een veilige plek elders zijn, ontstaat de ruimte om binnen de woongemeenschap "volwassenen zaken" te regelen.

De kosten voor realisatie van een onderwijsvoorziening worden vergoed door het COA op basis van de regeling onderwijshuisvestingsbudgetten asielzoekers (OHBA). De jaarlijkse huurkosten en bijdrage aan het onderwijsbestuur zijn voor rekening van de gemeente. Het schoolbestuur ontvangt de MI (materiële instanthouding)-vergoeding voor gebouwonderhoud en energiekosten. Omdat de kosten voor de verbouwing van deze locatie aan de Wiegerbruinlaan 8 voor onderwijsvoorziening aanzienlijk hoger ingeschat worden dan de bijdrage die de gemeente ontvangt, is een quickscan gemaakt en is gekeken of andere locaties in de gemeente beter geschikt zijn. Het schoolbestuur Wijzer aan de Amstel is betrokken bij het opstellen van de quickscan.

De realisatie van de voorziening op de Wiegerbruinlaan blijkt uit de quickscan de duurste optie te zijn, niet alleen de realisatie, maar ook de exploitatie wordt niet volledig gedekt wordt uit OHBA en/of MI-vergoedingen. De te huren ruimte voor onderwijs zal bovendien maar voor de helft gebruikt gaan worden omdat deze te groot is en beperkt daglicht heeft.

Locatie 't Buurnest is onderzocht, deze komt namelijk beschikbaar medio 2028 nadat basisschool De Vuurvogel naar het nieuw te bouwen Kindcentrum Zijdelwaard verhuist. Echter locatie 't Buurnest is ook te groot voor de ITK, en de te verwachte exploitatiekosten zijn hoger dan de MI-vergoedingen te noemen. Er is ook gekeken of het mogelijk is om de voorziening in het Kindcentrum te realiseren, maar dit past niet binnen de OHBA gelden.

Twee locaties voldoen aan de gevraagde omvang en blijven binnen het OHBA budget. Zowel de huidige locatie van MOC 't Kabouterhuis op de Arthur van Schendellaan 51/51a als de locatie Herman Gorterhof 1 voldoen aan de eisen. Beide locaties liggen dicht bij de voorgestelde toekomstige nieuwbouw Kindcentrum Zijdelwaard. Organisatorisch heeft dit voordelen, omdat ze onder hetzelfde schoolbestuur vallen. Bovendien bevindt zich daar de ITK voor andere anderstalige kinderen in Uithoorn. In deze scenario's hoeft er minder geïnvesteerd te worden in de huisvesting. Met name locatie MOC 't Kabouterhuis is niet lang geleden opgeknapt. Daarnaast voldoen beide locaties aan de vereiste grootte van het gebouw en is er uitbreiding van het aantal groepen mogelijk, indien nodig. Aan het gebouw H. Gorterhof moet meer verbouwd worden dan aan de Arthur van Schendellaan 51/51a, maar de kosten blijven naar verwachting ruimschoots binnen de OHBA-vergoeding.

De onderwijsvoorziening zou bij deze beide opties tot medio 2028 in noodlokalen plaatsvinden bij 't Buurnest waar ook de Vuurvogel dan tijdelijk gehuisvest is (ervan uitgaande dat de raad akkoord gaat met het investeringsvoorstel voor het Kindcentrum Zijdelwaard). Een nadeel van locatie MOC 't Kabouterhuis aan de A. van Schendellaan 51/51a is dat het 15 jaar lang de mogelijkheid op het realiseren van extra woningbouw ontnemt. Eerder is voor onder andere deze locatie een stedenbouwkundig plan opgesteld. De conclusie van de quickscan is dat beide locaties geschikt zijn en verder onderzocht kunnen worden om tot een keuze te komen.

1.5. Een beginseluitspraak van de gemeenteraad is nodig

Om verdere stappen te kunnen zetten zal eerst een beginseluitspraak van de gemeenteraad nodig zijn. In het raadsbesluit van juni 2023 heeft de gemeenteraad bepaald dat een mogelijke locatie aan de gemeenteraad moet worden voorgelegd. Los van dit raadsbesluit acht het college het wenselijk dat de gemeenteraad uitspraak doet over een mogelijke locatie voor de opvang van asielzoekers. De gemeente heeft een rol als vergunningverlener voor de realisatie van de opvanglocatie. Dit is een bevoegdheid van het college. Een beginselbesluit is nodig om de verdere uitwerking van het plan te kunnen laten starten.

1.6. Het college is bevoegd gezag voor de vergunningverlening

Deze beginseluitspraak geeft het college van burgemeester en wethouders richting als bevoegd gezag voor de aanvraag omgevingsvergunning. Voor het realiseren van een tijdelijke opvanglocatie voor asielzoekers zal een aanvraag tijdelijke omgevingsvergunning voor de opvang van vluchtelingen moeten worden aangevraagd op grond van artikel 5.36 van de Omgevingswet.

Het gevraagde gebruik past namelijk niet in het omgevingsplan. In het ter plaatse geldende omgevingsplan 'Bedrijventerrein Uithoorn 2020', heeft het perceel de bestemming 'Bedrijf' en is daarmee bestemd voor het uitoefenen van een bedrijf tot en met categorie 4.1 van de Staat van Bedrijfsactiviteiten, ondersteunende zakelijke en creatieve dienstverlening, ondersteunende kantoren, ondersteunende horeca, bestaande perifere detailhandel, bestaande zelfstandige kantoren en bestaande zelfstandige zakelijke en creatieve dienstverlening, bestaande publiekgerichte en maatschappelijke dienstverlening, ondersteunende en productiegebonden detailhandel, internethandel, nutsvoorzieningen.

In het kader van het onderzoeken van de haalbaarheid heeft het COA een quickscan laten uitvoeren op de aspecten die moeten worden meegenomen in de beoordeling van de evenwichtige toedeling van functies aan locaties (ETFAL). Dit gaat om aspecten als archeologie, bodem, externe veiligheid, ecologie, water, milieu(hinder), geluid en akoestiek, verkeer en vervoer, luchtkwaliteit, sociale veiligheid en leefbaarheid. Ook is onderzoek uitgevoerd naar de geurbelasting en geluidbelasting. Uit de quickscan en de nadere onderzoeken blijkt, dat als rekening gehouden wordt met de inrichting

van het pand, voldaan kan worden aan een evenwichtige toedeling van functies aan locaties. In het kader van de economische uitvoerbaarheid zal, zoals gebruikelijk, met het COA een overeenkomst nadeelcompensatie, voorheen planschade, worden gesloten.

Nadat de gemeenteraad een besluit heeft genomen, zal het ontwerp voor de inrichting van de locatie verder worden uitgewerkt. Op basis daarvan zal een aanvraag tijdelijke omgevingsvergunning worden ingediend om af te mogen wijken van het omgevingsplan. Tegelijkertijd zullen de verder benodigde onderzoeken worden uitgevoerd en de technische aspecten van het ontwerp verder worden uitgewerkt. Ingevolge de Omgevingswet geldt voor dergelijke aanvragen de reguliere procedure. Voor de afwijking van het omgevingsplan heeft het college beoordeeld of daarbij bindend advies nodig is van de gemeenteraad. De gemeenteraad heeft gevallen aangewezen waar een bindend advies van de gemeenteraad nodig is. Met deze beginseluitspraak van de gemeenteraad is bindend advies voor de omgevingsvergunning niet meer nodig. Het college zal de raad regelmatig informeren over de voortgang.

Alternatieven

De gemeente heeft verschillende keuzes. Belangrijk is dat op dit moment een keuze wordt gemaakt voor een scenario. Dit is nodig voor de eventuele verdere planvorming. De volgende alternatieven zijn denkbaar:

1. Vast blijven houden aan de maximale taakstelling, op dit moment 190;
2. Keuze uit een ander scenario zoals door het COA aan de gemeente voorgelegd als het gaat om de lengte van de periode van 15 jaar en/of de samenstelling van de groep asielzoekers;
3. Deze locatie niet aan te wijzen als opvanglocatie;
4. Geen invulling te geven aan de taakstelling die de gemeente op grond van de Spreidingswet heeft;
5. Aan te sluiten bij het haalbaarheidsonderzoek dat het COA momenteel verricht naar de mogelijkheden voor een opvanglocatie nabij Uithoorn op Amstelveens grondgebied waar dan wellicht ook de taakstelling voor Uithoorn gerealiseerd kan worden
6. Ervoor te kiezen om de onderwijsvoorziening wel op de locatie Wiegerbruinlaan 8 te realiseren of om ervoor te kiezen om nu al een keuze maken voor de uiteindelijke locatie onderwijsvoorziening op een van de twee alternatieve locaties;

Deze keuzes hebben risico's in zich.

Ad 1. Het kiezen voor het vasthouden aan de gemeentelijke taakstelling op deze locatie (190 plekken), dus minder opvangplekken in zijn totaliteit op de locatie, heeft als risico dat gezocht moet worden naar een andere locatie omdat de businesscase voor COA dan niet haalbaar is en deze locatie zal afvallen. Het gebouw leent zich er niet voor om één deel dan niet te gebruiken zodat er een andere invulling voor dat deel gevonden kan worden. Uit het uitgebreide locatieonderzoek zijn geen andere beschikbare en haalbare locaties naar voren gekomen, dus deze keuze betekent feitelijk dat de gemeente niet aan haar taakstelling voldoet. Het risico bestaat in dit scenario ook dat er dan een aanwijzing komt vanuit het Rijk en de gemeente dus helemaal geen regie meer heeft.

Ad 2. Een keuze voor een langere tijdsduur van de opvang en/of voor de opvang van alleen asielzoekers op de locatie heeft impact op aspecten als onderwijs, zorg en invloed op de bedrijvigheid. Met de keus voor de opvang van alleen asielzoekers wordt niet aan de gemeentelijke taakstelling voldaan.

Ad 3. en 4. Het niet aanwijzen van deze locatie voor de opvang van asielzoekers betekent dat we niet aan de taakstelling kunnen voldoen. We zijn al sinds het raadsbesluit van juni vorig jaar bezig om locaties te zoeken die beschikbaar en haalbaar zijn om de taakstelling voor de opvang van asielzoekers te realiseren. Het is een lastige zoektocht gebleken en de verwachting is dat er geen andere beschikbare en haalbare locatie gevonden kunnen worden. Dit betekent dat de gemeente niet aan haar taakstelling voldoet. Het risico bestaat in dit scenario ook dat er dan een aanwijzing komt vanuit het Rijk en de gemeente dus helemaal geen regie meer heeft.

Ad 5. Het COA is een haalbaarheidsonderzoek gestart naar de mogelijkheden voor een opvanglocatie op een locatie die tegen de grens van Uithoorn ligt. Gekeken zou kunnen worden of een dergelijke locatie ook mogelijkheden biedt om de

taakstelling van Uithoorn op diezelfde locatie te realiseren. Dit betekent wel dat er een hele grote locatie zal moeten worden gerealiseerd voor het realiseren van de opvangplekken voor Amstelveen en Uithoorn. Amstelveen heeft zelf al aangegeven dat er diverse onzekerheden zijn die kunnen leiden tot de conclusie dat de opvanglocatie niet geschikt is, waaronder het ontbreken van toegangswegen en nutsvoorzieningen en het feit dat de locatie in LIB-4 gebied ligt. Indien voor deze optie gekozen wordt, dan zal dit betekenen dat de locatie die in dit raadsvoorstel wordt voorgesteld niet meer beschikbaar blijft. Gezien de onzekerheden die samenhangen met de onderzochte locatie in Amstelveen kan dat uiteindelijk betekenen dat Uithoorn geen locatie meer beschikbaar heeft en dus ook niet kan voldoen aan haar taakstelling. Het risico bestaat dan ook dat er een aanwijzing komt vanuit het Rijk en de gemeente dus helemaal geen regie meer heeft. Het vraagstuk van eigen regie speelt ook als er mede namens Uithoorn een locatie op het grondgebied van een andere gemeente wordt gerealiseerd, waarbij die gemeente logischerwijs de lead zou hebben.

Ad 6. Alternatief kan ook zijn om de onderwijsvoorziening wel op de locatie Wiegerbruinlaan te realiseren. Risico is dat de gemeente hoge kosten voor haar eigen rekening moet nemen, aangezien de verwachte kosten op die locatie hoger zijn dan bijdrage vanuit het Rijk. Ook voor het welzijn van de kinderen op het AZC is het beter om de onderwijsvoorziening buiten de locatie te realiseren. Alternatief kan ook zijn om nu al te kiezen voor een andere locatie voor de onderwijsvoorziening in de H. Gorterhof 1 of A. van Schendellaan 51/51a. Nog niet alle aspecten zijn hiervoor in beeld zodat mogelijk de niet meest optimale oplossing wordt gekozen zoals financiën. Vandaar dat wordt voorgesteld deze twee locaties eerst nader te onderzoeken alvorens een keuze wordt gemaakt.

Aanpak

Na besluitvorming zal het college een bestuursovereenkomst met het COA sluiten en zal het COA het plan verder uitwerken en uiteindelijk een aanvraag voor een tijdelijke omgevingsvergunning indienen. Met bezwaar- en beroepsmogelijkheden en de tijd die nodig is voor de verbouwing van het pand is ingebruikname in 2026 op zijn vroegst aan de orde. Dit maakt dat er een risico is dat er tot die tijd een aanwijzing komt van het Rijk om tijdelijk toch aan de taakstelling te voldoen. Gelet op de hoeveelheid noodopvanglocaties die in het gehele land worden geopend lijkt dit risico verwaarloosbaar.

Financiële overwegingen

De realisatie en exploitatie van de locatie is een verantwoordelijkheid van het COA. De gemeente heeft hier geen rol in. De beginseluitspraak heeft geen rechtstreekse financiële consequenties.

Op grond van de Spreidingswet, het Faciliteitenbesluit en "Regeling onderwijshuisvestingsbudgetten asielzoekers" (OHBA-regeling) krijgt de gemeente uitvoeringskosten vergoed. Dat soort kosten lopen via het Gemeentefonds. Het gaat dus niet over kosten voor de opvang, maar over het hebben van een opvanglocatie in de gemeente en het hebben van die taak. Voorts wordt via reguliere wetgeving nog een aantal bijzondere kosten vergoed. Denk aan onderwijs waar asielzoekerskinderen meetellen bij de onderwijsfinanciering, zoals dat ook geldt voor andere kinderen en een bijdrage in de kosten van onderwijshuisvesting voor de Internationale Taalklas.

Voor de aanvraag omgevingsvergunning zullen leges in rekening worden gebracht.

Communicatie

Het onderwerp vluchtelingenopvang leeft sterk in de publieke opinie. Communicatie is daarbinnen erg belangrijk, zeker om het kennisniveau van inwoners en ondernemers zo hoog mogelijk te houden en zo feiten en fictie te blijven scheiden. Inwoners zijn in februari 2024 geïnformeerd over het lopende locatieonderzoek via een persbericht en informatie op de gemeentelijke website. Daar is ook een lijst met veel gestelde vragen te vinden, die voortdurend wordt bijgewerkt. De kernboodschap in deze communicatie is dat de gemeente Uithoorn haar maatschappelijke verantwoordelijkheid neemt en blijft nemen in het oplossen van de problemen in de asielzoekersopvang.

Voor de fase van collegebesluit tot raadsbesluit rondom de locatie is in samenwerking met het COA een zorgvuldig communicatie- en participatieplan opgesteld. Het initiatief van de communicatie ligt - in deze beginfase - bij de gemeente in nauwe samenspraak met het COA. Zoals we in raadsberichten van november 2023 en maart 2024 hebben aangegeven wordt bij een concrete locatie direct gecommuniceerd met de direct omwonenden en direct omliggende bedrijven. Het voorgenomen voorstel aan de gemeenteraad is breed gecommuniceerd. Begin november is voor de direct omwonenden en omliggende bedrijven nog een inloophmoment georganiseerd voor vragen voor de ondernemers en omwonenden.

Participatie

Over de keuze van de opvanglocatie is geen participatie (invloedsruimte) mogelijk maar over de participatie bij de dagelijkse begeleiding bij de opvang van asielzoekers zal net als bij het Buurtnest meer dan voldoende ruimte zijn. De ervaring bij het Buurtnest leert dat de betrokkenheid bij een opvanglocatie groot is. Het COA stelt in samenwerking met de gemeente een klankbordgroep van bewoners en ondernemers in, net als is gedaan bij de noodopvang in het Buurtnest. Op die manier kunnen zorgen en signalen van belanghebbenden een plek krijgen in de verdere uitwerking van de plannen en het dagelijks beheer.

Duurzaamheid

Het pand krijgt een andere invulling en gelet op de termijn geeft dit voldoende ruimte voor duurzame investeringen. De gemeente adviseert over hergebruik van materialen. Het COA is verantwoordelijk voor de inrichting en daar waar mogelijk zullen we sturen op duurzaam bouwen. De benodigde onderwijslocatie worden in opdracht van de gemeente verbouwd en zal een aantal duurzaamheidsmaatregelen kennen die gericht zijn op het besparen van energie. Uitgangspunt zijn de eisen van 'Frisse Scholen klasse B' voor een goede luchtkwaliteit aan de hand van duurzame ventilatietechnologie.

Externe reacties

De omgevingsdienst is nauw betrokken geweest bij de voorbereiding. Het college heeft door brede communicatie en een inloophmoment voor direct belanghebbenden alvast opgehaald waar bij de verdere uitwerking en planvorming rekening gehouden zal moeten worden. Een schets van de opgehaalde reacties zal worden nagezonden.

Voorstel

1. Akkoord te gaan met het voorbereiden van de opvang van maximaal 250 asielzoekers, waarvan maximaal 60 amv, aan de Wiegerbruinlaan 8 in Uithoorn voor een periode van 15 jaar;
2. De benodigde onderwijsvoorziening niet op Wiegerbruinlaan 8 te realiseren;
3. Nader te onderzoeken welke locatie, H. Gorterhof 1 of A. van Schendellaan 51/51a, het meest geschikt is als onderwijsvoorziening.

burgemeester en wethouders van Uithoorn,

de secretaris,

de burgemeester,

mevr. M.C. Wegewijs

dhr. P.J. Heiliegers